

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ ПТАХІВНИЦТВА В ПІДПРИЄМСТВАХ

Черненко В.В., магістр спеціальності «Менеджмент» Сумського НАУ

Науковий керівник: Макаренко Н.О., к.е.н., доцент кафедри маркетингу та логістики Сумського НАУ

Підприємства з виробництва продукції птахівництва є одними із складових аграрного комплексу України, які здатні за короткий проміжок часу забезпечити ринок цінними харчовими продуктами. Сприятливі кліматичні умови та розвинуте зернове господарство дозволяють здійснювати виробничий процес, головним завданням якого є розведення, вирощування, утримання птиці з метою одержання основних продуктів: м'яса птиці та яєць. Характерними особливостями птахівництва є: інтенсивний обмін речовин, висока енергія росту, скоростиглість, що в сукупності забезпечують швидкий оборот капіталу і окупність вкладених коштів; активне сприйняття птахівничими господарствами новітніх технологій та різних новацій, що сприяє підвищенню рівня механізації та автоматизації, прискоренню механізму формування оптимальних раціонів кормів для птиці. В сукупності усе зазначене зумовило поступове досягнення високих виробничих показників. Однак такі результати притаманні не всім птахівничим підприємствам, оскільки вони пройшли складний шлях свого становлення [2, с.36].

Зміна економічних відносин і умов виробництва ринкової системи господарювання для підприємств промислового птахівництва, як і інших галузей тваринництва, супроводжувалися скороченням поголів'я птиці, зростанням витрат, зменшенням обсягів виробництва і зниженням економічної ефективності галузі. Проте впродовж останніх п'яти років в результаті реалізації заходів щодо стабілізації та нарощування обсягів виробництва галузь динамічно розвивається. В першу чергу відроджуються великі спеціалізовані підприємства, які спроможні ефективно використати інвестиційні, державні та кредитні ресурси. Суспільний сектор за останні п'ять років збільшив обсяги виробництва яєць в 2,2 рази (з 3,0 млрд. шт. до 6,5 млрд. шт.). Виробництво м'яса птиці за цей період зросло в 2,5 рази, щорічний приріст становив 30%. Це свідчить про значні резерви розвитку птахівництва в країні [1, с.204].

Разом з тим позитивна тенденція на республіканському рівні не відповідає функціонуванню галузі в окремих регіонах, зокрема, в Сумській області, де більшість підприємств знаходиться в кризовому стані. Це проявляється насамперед у збитковості виробництва, недостатніх обсягах і низькій конкурентоспроможності продукції. Необхідність визначення шляхів виходу птахівництва регіону з кризового стану на основі використання внутрішніх резервів і можливостей регіону, напрямів підвищення економічної ефективності і конкурентоспроможності птахівничих підприємств, забезпечення ефективного організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку підприємств галузі є досить актуальними.

Птахівничі підприємства мають ряд специфічних особливостей, які впливають на рівень ефективності господарювання. У процесі формування ринкових відносин у галузі виникає об'єктивна необхідність підвищення ефективності виробництва, яка є основою стабілізації виробництва і забезпечення конкурентоспроможності продукції на споживчому ринку. Вона визначає рівень досягнення об'єктивної мети виробництва, здійснення його основних виробничих функцій.

Організаційно-економічний механізм ефективного функціонування птахівництва розглядається як система організаційних, економічних, технологічних, екологічних важелів та методів управління, які в процесі взаємодії забезпечують високий рівень рентабельності і ефективності виробництва при оптимальних витратах ресурсів підприємствами різних форм господарювання [6, с.199].

Ефективність виробництва обумовлюється дією ряду факторів внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства. Внутрішні фактори: (природні та економічні умови виробництва, технологія і організація виробничих процесів, витрати виробництва) передбачають необхідність мобілізації наявних ресурсів птахівничих підприємств для забезпечення високої ефективності виробництва. Ці складові дозволяють врахувати основні тенденції і протиріччя у ефективному розвитку галузі, розробити для підприємств конкретні пропозиції. Крім того, регіональні умови також впливають на економічну ефективність виробництва і конкурентоспроможність продукції на ринку.

Підходи до визначення і застосування у практичній діяльності птахівничих підприємств системи показників, які характеризують окремо рівень розвитку виробництва (витрати в розрахунку на одиницю продукції, одну голову птиці, одне птахомісце; фондозабезпеченість і фондоозбросеність; матеріальні, енергетичні, витрати корму в розрахунку на одиницю продукції і одну голову птиці) і його економічну ефективність (продуктивність птиці; продуктивність праці; фондівдача і фондомісткість продукції; прибуток в розрахунку на одиницю продукції, на одну голову птиці, на одне птахомісце; рівень прибутку; рівень рентабельності всіх видів діяльності) [5, с.21].

Однією із важливих і обов'язкових функцій організації виробничого процесу є визначення способу утримання поголів'я: кліткове (практикується на птахофабриках і у спеціалізованих господарствах, які виробляють харчові яйця при вирощуванні ремонтного молодняку, бройлерів і відгодівлі молодняку), підлогове (застосовують для промислового стада курей на невеликих птахофабриках, у спеціалізованих господарствах тощо), вигульне (застосовують переважно у племінних птахівничих господарствах), вольєрне (використовують у районах з м'яким кліматом), комбіноване (застосовують для молодняку в птахівничих господарствах і на невеликих товарних фермах, де курчат до 60 днів утримують у клітках, а пізніше – в табірних умовах) [7, с. 18].

Окрім зазначеного, невід'ємними складовими загальної структури організації виробничого процесу є: забезпечення господарства робочою силою, нормування праці, організація обліку, звітності, організація планування, організація управління. Виробничий процес залежить від правильно сформованого плану розвитку, в якому визначають насамперед зростання поголів'я і продуктивності птиці, розробляють систему зооветеринарних і організаційно-економічних заходів, які забезпечують виконання намічених показників виробництва валової і товарної продукції. Разом з тим, виконання таких завдань залежить від інтенсифікації кормовиробництва, використання, нових біологічних методів якісного поліпшення стада, внутрішньогосподарської і міжгосподарської спеціалізації, впровадження інтенсивних методів і прогресивних потокових технологій продукції птахівництва. Обсяг виробництва продукції птахівництва встановлюють відповідно до понизу на неї, показників обороту поголів'я птиці за роками перспективного періоду, рівня їх продуктивності, планової спеціалізації, забезпеченості кормами [3, с. 242-243].

Основними принципами, на яких базується сучасна технологія промислового виробництва яєць, є: використання спеціалізованих яєчних кросів курей; утримання курей у кліткових батареях, що забезпечує механізацію та автоматизацію виробничих процесів; годівля курей повнораціонними сухими комбікормами; утримання птиці у закритих безвіконних пташниках великої місткості з оптимальним мікрокліматом і диференційованим світловим режимом; застосування ефективних ветеринарно-профілактичних заходів з метою забезпечення високої збереженості птиці; рівномірне цілорічне виробництво у відповідності з технологічним графіком, який передбачає ефективне використання всіх виробничих потужностей [4, с. 37].

Механізм реалізації виробленої продукції значною мірою відбувається на основі попередньо проведеного пошуку ринків збуту, нових видів продукції, розширення сфери застосування традиційних її видів. Орієнтація підприємства на ринок передбачає подальше вдосконалення його організації структури. Важливим моментом такої діяльності стає

орієнтація на створення служби маркетингу, головними функціями якої є: вивчення ринку птахопродуктів, сегментація і вибір цільового ринку, диференціація продукції, організація збуту продукції тощо. Знаючи потреби і вивчаючи пропозиції покупців, птахогосподарства відповідним чином реорганізують власне виробництво і переробку продукції, зміцнюючи своє фінансове становище. Вагомого впливу на рівень реалізації виробленої продукції набув розвиток експортно-імпортних операцій, їх обсяги та збалансованість.

Таким чином, ринковий механізм вимагає комплексної оцінки діяльності підприємства, яка охоплює не лише виробництво, а й реалізацію в умовах конкуренції, взаємовідносини із підприємствами комбікормової, переробної промисловості, енергетичними, машинобудівними галузями, постачальниками сировини, іншими підприємствами. Тому в комплексну оцінку ефективності, на нашу думку, крім традиційних, повинні входити показники соціально-економічної ефективності (забезпечення населення продуктами на рівні раціональних норм харчування, виконання вимог суспільства по виробництву і реалізації продукції), показники конкурентоспроможності продукції і відповідність виробництва вимогам екології.

Література:

1.Аверчева Н.О. Підвищення економічної ефективності виробництва м'яса птиці на основі повноцінної годівлі. Таврійський науковий вісник. 2015. Вип.36. С.203-209.

2.Бородай В.П. Галузь птахівництва потребує висококваліфікованих фахівців. Птахівництво: міжвід. темат. наук. зб. 2008. Вип. 62. С. 34–40.

3.Власенко Ю.Г., Власенко Т. О.. Сучасний стан та економічна ефективність підприємств інтенсивного птахівництва. Ефективна економіка. 2015. № 2. С.241-245.

4.Івко І.І., Мельник В. О. Удосконалення технологій виробництва продукції птахівництва: ретроспектива і перспективи. Птахівництво: міжвід. темат. наук. зб. 2009. Вип.64. С. 34–46.

5.Мармуль Л.О. Основні напрями ефективного розвитку галузі птахівництва. Вісник аграрної науки Причорномор'я. 2014. Спец. Вип. 2 (26). Т.1 С.19-24.

6.Потравка І.О. Показники економічної ефективності виробництва і реалізації продукції птахівництва в Херсонській області. Таврійський науковий вісник., 2012. Вип.22. С.198-203.

7.Ярошенко Ф.О. Підвищення ефективності галузі птахівництва на базі інновацій. Економіка АПК. 2003. № 11. С. 16-19.